



Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Disputatio LXIV. De primario Sacramentorum novæ Legis effectu, nempe
gratiâ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

DISPUTATIO SEXAGESIMA QUARTA.

De primario Sacramentorum novæ Legis effectu, nempe gratiâ.

ABSOLVTIS iis qua ad Sacramentorum essentiam pertinent, eorumq; materiâ & formâ, ac cæteris, qua ad illorum confessionem requiruntur declaratis, nunc de primario eorum effectu, & ob quem præcipuè instituta sunt, agendum, nempe gratiâ, & quo pacto eam veluti caelestes quidam carnales in mortalium animas derivent explicandum, nihil quippe ad Sacramentorum dignitatem & excellentiam cognoscendam magis conducit, quàm ut diuina hæc iis à Christo indita virtus declaretur. Nec habitualement tantum gratiam, sed actualia etiam auxilia, suo quodque muneri, particularique hominum statui congrua subministrant, ut in sequentibus ostendetur.

SECTIO PRIMA.

Vtrum Sacramenta novæ Legis physicè gratiam causent, an solum moraliter.

I. Supponendum, in aquâ & aliis eiusmodi rebus dari potentiam obedientialem.



T huic quæstioni & difficultati, quæ celeberrima est, maximèque inter Doctores controversa, sit locus, supponendum, in aquâ cæterisque rebus in Sacramentis adhiberi solitis, dari potentiam obedientialem, seu aptitudinem quandam, ut diuinâ virtute eleventur ad effectus quosdam supra vim iis à naturâ inditam producendos; frustra enim quæritur, utrum aqua in Baptismate gratiam physicè producat, si eam physicè producere nec diuinitus possit. Nonnulli proinde disputationem de potentia obedientiali hæc instituunt, cum tamen hanc quæstionem in Philosophiâ, disput. 26. & 27. Physicorum latè discussis, eò Lectorem remitto.

II. Antequam verò disputationem scholasticam inter Theologos discuti solitam aggrediar, statuendum tanquam dogma fidei, contra Calvinum lib. 4. Institutionum, cap. 14 & alios huius temporis hæreticos, Sacramenta non tantum excitando fidem, quam solam dicunt ipsi iustificare, sed per se gratiam suscipientibus conferre. Hæc est veritas catholica, in Concilio Florentino apertè tradita his verbis: *Hæc nostra Sacramenta*

& continent gratiam, & ipsam dignè suscipientibus conferunt. Idem etiam expressè docet Concilium Tridentinum sess. 7. can. 6. de Sacramentis. In hac etiam veritate tradendâ multi sunt Sancti Patres, quos citat Bellarminus lib. 2. de effectu Sacramentorum. Sic Sanctus Augustinus tractatu 80. in Joannem: *Vnde, inquit, tanta virtus aqua, ut corpus tangat, & cor abluat?* Quod etiam clarè docet Tertullianus, & alii. Et sanè si Sacramenta tantum excitent fidem, non est cur applicentur parvulis, nondum ratione utentibus, qui nullum fidei actum habere possunt. Res hæc magis declarabitur infra numero quinto.

Hæc ergo hæreticâ positione rejectâ, prima sententia est P. Suarez hæc, disp. 9. sect. 2. Valentia, quæst. 3. punct. 1. Bellarmini, libro 2. cap. 11. Tanneri, tom. 4. disp. 3. quæst. 3. d. 2. Albertini 2. principio Philos. Coroll. 3. Maratii de Sacramentis, disp. 4. sect. 2. & aliorum, qui affirmant Sacramenta novæ Legis, non moralem solum, sed etiam physicum instrumentalem influxum habere in gratiam.

IV. Citantur etiam pro hac sententiâ Thomistæ, qui tamen in re eam non tenent, sed affirmant Sacramenta influere quidem in gratiam, verum mediâtè solum, producendo scilicet immediâtè dispositionem aliquam, ut characterem vel ordinatum quandam animæ, & hanc dispositionem immediâtè producere gratiam, sicut, inquit, incalor ab igne productus producit solus immediâtè ignem, ignis verò remotè: ita Capreolus, Paludanus, Thomas de Argentinâ, & alii. Sed hoc

III. Prima sententia affirmat Sacramenta novæ Legis physicè producere gratiam.

IV. Thomistarum opinio est Sacramenta mediâtè tantum producere gratiam.

hoc refellitur, quidni enim aequè poterunt Sacramenta producere gratiam, ac dispositionem illam, vel aequè ac potest ipsa dispositio, si difficultas sit quòd gratia creetur. Deinde in Sacramentis quæ non imprimunt characterem, quæ fingi potest dispositio?

V. Alii ergo cum Soto in 4. dist. 1. quæst. 3. a. 1. dicunt, Sacramenta non ad ipsam gratiam immediatè concurrere, eo quòd creatur, sed ad solam illius unionem, sicque efficere homines gratos, quamvis ipsam gratiam non efficiant, sicut generatur homo ob generationem unionis, licet anima creetur. Sed hoc etiam est falsum, cur enim non aequè producere effectivè poterunt Sacramenta gratiam ipsam, ac unionem, cum neutra naturâ suâ creetur, gratia enim non est forma per se subsistens, & immortalis, sicut est anima, ut propterea petat creati, cum sit dependens ab animâ tanquam à subjecto: nec etiam ex eo quòd supernaturalis qualitas sit, petit creati, cum actus Fidei, Spei, Charitatis, & visionis beatifica sint in entitate supernaturalis, & tamen ab animâ, vel illius potentis producuntur: sicque Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 7. & can. 11. docet gratiam recipi in animâ, & eidem inherere, quæ eductionem significat.

VI. Deinde Concilia & Patres non solum affirmant Sacramenta causare hominem gratum, sed etiam causare & continere gratiam ipsam, quod secundum illos non producunt, sed continent solam unionem, sicut nec animam rationalem producit, qui producit unionem illius cum corpore. Quando verò dicimur creati in Christo, nova creatura, &c. non est sermo de creatione physica gratiæ in nobis, sed solum de creatione morali, nempe ut sicut illud physice creati dicitur, ad quod subjectum non concurrat, ita morali creatione producti gratia dicitur, quod in primâ justificatione nullis ex parte subjecti precedentibus meritis infunditur, sicque fit ex nihilo in genere moris.

VII. Secunda itaque sententia affirmat, Sacramenta non physice, sed moraliter ad gratiæ productionem in animâ concurrere: ita Vasquez hic, disput. 132. cap. 5. Coninck quæst. 62. art. 4. Præpositus quæst. 62. art. 4. num. 57. Salas 1. 2. tract. 7. disp. 1. num. 15. & illi omnes, qui negant potentiam obedientialem laram: ex aliis verò Gamachans quæst. 62. cap. 5. Kellisonus quæst. 62. art. 1. dub. 2. estque inter recentiores frequentissima.

VIII. Prima conclusio: Sacramenta novæ Legis aliquo modo causant gratiam. In hac conclusione conveniunt Auctores utriusque sententiæ, estque veritas catholica definita in Concilio Florentino in decreto Eugenii IV. ad Armetos, idem etiam habet Concilium Tridentinum sess. 7. can. 6. 7. & 8. ubi definitur contra hæreticos nostri temporis Sacramenta nostra continere, conferre, & dare gratiam, & non solum esse signa excitantia fidem, ut volebant hæretici. eadem veritas habetur in Concilio Milevitano & Arausicano: in Symbolo etiam Nicæno dicitur: *Constituitur unum baptisma in remissionem peccatorum.* Deinde Luca 3. differentia ponitur inter Baptismum Joannis & Christi, quod Joannes baptizabat in aquâ, Christus autem Spiritu Sancto & igni: Ad Ephesios etiam 5. vers. 29. dicitur Christus mundare Ecclesiam lavacro aquæ, ad Tit. 3. vers. 3. *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis: actorum 8. & 19.* Per manus Apostoli.

R. P. Comptoni Theol. Scholast. Tom. II.

dicitur dari Spiritus Sanctus, & in aliis Scripturæ locis similia habentur; quæ omnia significant per Sacramenta verè conferri gratiam, non quidem tanquam per causas principales, ut falsò nobis imponunt hæretici, dicentes asserere nos Deum potestatem suam physicam in Sacramenta & res corporeas transfuisse, & has solas sine Deo gratiam conferre. Solum ergo conferunt gratiam ut causæ instrumentales, unâ cum Deo principali agente, vel cum moventia ad gratiam infundendam, vel simul cum eo tanquam instrumenta ab ipso elevata ad gratiæ infusionem concurrentia. Consonant his Sancti Patres, unus pro aliis sufficiat Sanctus Augustinus supra, n. 1. relatus. Videatur Bellarminus lib. 2. de Sacramentis, cap. 6. & 7. Coninck quæst. 62. art. 1. dub. 1. Tannerus disp. 3. quæst. 3. dub. 1. qui optimè hæc declarat.

Sacramenta non ut causa principales, sed ut instrumentales conferunt gratiam.

Secunda conclusio: Sacramenta novæ Legis semper sunt causæ morales gratiæ: in hac etiam conclusione non multum discrepant utriusque sententiæ Auctores, hoc enim concedit Suarez disp. 9. sect. 2. Albertinus 2. principio Philosophico, Coroll. 2. num. 4. Tannerus citatus, dub. 2. num. 33. Maratus disp. 4. sect. 1. & alii, licet simul dicant esse causas physicas. Probat conclusio: Illa censetur causâ moralis alicujus effectus, quæ causam physicam movet ut eum producat, sic enim consulens, præcipiens, aut rogans habetur causâ effectus, qui illius suavis, mandato, aut rogatu fit, esto ille ad ejus effectum physicè non concurrat, sed Sacramenta cum debita dispositione susceptâ, sive physice ad gratiam concurrant, sive non, movent Deum ad illam producendam, & in animam suscipientis infundendam, ergo sunt causæ illius morales.

IX. Nova Legis Sacramenta semper sunt causæ morales gratiæ.

Tertia conclusio: Sacramentum Eucharistiæ potest physice producere gratiam in animabus recipientium. Ratio est, quia cum quicquid est in hoc Sacramento, sit permanens, nulla apparet implicantia cur sicut aqua elevari potest ad producendam gratiam vel Angelum, ita non possint illa species simul cum corpore Christi producere eandem gratiam.

X. Sacramentum Eucharistiæ potest physice producere gratiam in animabus recipientium.

Quarta conclusio: Ex iis Sacramentis, quæ in usu & actione consistunt, omnes partes non possunt physice gratiam sacramentaliter producere. Ratio videtur clara, nam hæc Sacramenta intrinsecè constant verbis pro formâ, hæc autem proferuntur successivè, unde quando ultimum verbum vel syllaba est, præcedentia verba & syllabæ desierunt, ergo non possunt gratiam per modum Sacramenti producere, esto Deus singulas fortè syllabas & litteras ad eam efficiendam elevare potuisset. Probat consequentia: Sacramenta causant gratiam per suam formam ut significativam, seu ut completum aliquem sensum continentem, sed non est completus sensus antequam absolvatur ultimum verbum aut syllaba, ergo ante illius prolationem non possunt prima verba aut syllabæ quidquam facere, sed nec faciunt quando proferuntur ultima syllaba, ergo: Probat minor, quando proferuntur ultima syllaba in hac formâ, *Ego te absolvo*, priora verba & syllabæ non existunt, ergo nunquam possunt physice gratiam sacramentaliter producere, ac proinde neque hæc Sacramenta possunt proprie gratiam physice conferre, cum Sacramentum verba intrinsecè includat, & consequenter successione, nec unquam Sacramentum esse potest simul, verba siquidem necessario ponuntur successivè,

XI. Omnes quorundam Sacramentorum partes non possunt gratiam physice producere.



successivè, & antequam postrema proferantur, priora jam desierunt, unde ad summum ultima syllaba producere eo modo potest gratiam, non totum Sacramentum.

XII.
Sacramentum Matrimonii potest physicè producere gratiam.

Adde tamen, nullam apparere repugnantiam quo minùs per Sacramentum Matrimonii possit gratia physicè produci. Ratio est, quia non requirit essentialiter verba ore prolata sicut requirunt cetera Sacramenta, sed sufficit consensus contrahentium quovis modo expressus, cum ergo possit scripto consensus exprimi, & verba in inscriptione, licet formentur successivè, postea tamen maneat simul omnia, non est cur elevari à Deo non possint ad gratiam producendam, sicut elevari possent ad alium quemvis effectum.

XIII.
Non obstat physica Sacramentorum pradi-cti, quòd nihil operari possit in distans.

Aliqui inde probant Sacramenta non posse physicè producere gratiam, quia subjectum, in quo est producenda gratia, sæpè est distans, nihil autem agere potest in distans, antecedens constat in absolutione. Hoc tamen argumentum non est efficax, licet enim res connaturaliter agere non possit in distans, sic tamen supernaturaliter, ut communis habet sententia.

XIV.
Quando Sacramenta per ultimam sui syllabam producunt gratiam.

Secundò: Alii hanc sententiam de efficientiâ physicâ Sacramentorum impugnant, quòd non appareat quando Sacramentum etiam per ultimam sui particulam vel syllabam causare possit. Sed ad hoc respondere possunt adversarii, eo tempore Sacramenta producere gratiam physicè, quo alii asserunt producere moraliter, eo scilicet instanti vel tempore, quo verum est dicere, jam Sacramentum esse, de quo plura postea.

SECTIO SECUNDA.

Alia quedam de Physicâ & Morali causalitate Sacramentorum.

I.
Quamvis Sacramenta possent physicè producere gratiam, non est tamen cur ea hoc modo operari dicamus.

QUINTA conclusio: Licet Sacramenta physicè producere possent gratiam, non tamen est cur hoc modo illa operari dicamus: ita opinantur recentiores multi, qui potentiam obedientialem, & in aliis rebus, & in Sacramentis admittunt. Ratio est primò, quia cum nulla sit urgens necessitas vel à ratione, vel auctoritate ducta, ut postea videbimus, concursum hunc physicum in Sacramentis astruendi, cumque aliunde difficilis sit, non est cur eum de facto hic intercedere quis asserat, nec enim res fidei sine urgente aliquâ necessitate debemus difficiliore reddere, sed capti quam possumus facillimas, ut & à rudibus & infidelibus commodius queant intelligi.

II.
Causalitas physica Sacramentorum respectu gratia est superflua.

Secundò probatur: Causalitas physica gratia in Sacramentis est superflua, ergo non astruenda: Antecedens probatur, in Sacramentis semper reperitur concursus moralis sufficiens ad infallibiliter movendum Deum ad gratiam eorum intuitu producendum, ut fatentur adversarii, ergo superflua est omnis concursus physicus: quòd verò semper sit concursus moralis sufficiens, probatur, sunt enim Sacramenta signa quedam, ad quorum positionem obligavit se Deus ad gratiam suscipienti infallibiliter conferendam, ergo non est cur alium iis concursum assignemus.

III.
Obje. cau- salitas phy-

Dices, spectare ad dignitatem & perfectio- nem nostrorum Sacramentorum, ut non mora- liter tantum, sed etiam physicè gratiam confe-

rant. Respondetur: Ex eo quòd possint gra- tiam physicè producere, sufficienter salvari illo- rum perfectionem, perfectio enim arguitur ex vi & potentia aliquid producendi, non ex facto; si enim res quapiam possit aliquid præstare, non est minùs perfecta quòd illud non præstet, effet tamen si non possit. Sic in tractatu de Incarnatio- ne diximus cum communi Theologorum, nihil detrahi valori & perfectioni operum Chri- sti, quod de facto non meruerint in actu secun- do multa præmia, ad quæ in actu primo erant sufficientia, arguisset tamen in iis imperfectio- nem, si mereri præmia illa non potuissent. Si quis verò velit argui aliquam etiam perfectio- nem ex actuali collatione gratia, sufficienter hæc salvatur in causatione morali: sicut non derogat passioni Christi quòd non fuerit causa physica nostræ justificationis, sed solum causa moralis.

Probatur tertio: Voces illæ ac syllabæ in Sa- cramento causant gratiam ut significativæ, ergo moraliter, antecedens constat, voces enim in Sa- cramentis causant ut signa sunt, ergo ut signifi- cativæ: unde si mutaretur consensu publico, ut fieri potest, significatio horum verborum, *Ego te baptizo*, &c. quantumcumque simul cum ab- solutione proferrentur, etiam cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, non magis produce- rent effectum sacramentalem, quam si quis dice- ret, *paries est albus*: Consequenter itaque pro- batur, significatio verborum non est quid physici- cum, ergo non potest operari physicè, ergo non potest movere Deum tanquam causa physica, seu ut conjungat cum eâ concursum, unde ver- bum ut verbum, seu ut vox significativa est, non potest elevari ad agendum physicè.

Quartò probatur: Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 6. ait causam efficientem justifica- tionis nostræ esse solum Deum, causam verò meritariam esse Christum, tandem instrumen- tum esse Baptismum, qui peculiari modo est in- strumentum Christi, Baptismum enim tanquam medium ad merita sua nobis applicanda instituit. Cum ergo juxta Concilium Baptismus sit instru- mentum causæ moralis, nempe Christi, innuit ipsum etiam instrumentum esse causam solum moralem.

SECTIO TERTIA.

Argumenta pro Physicâ causalitate Sacramentorum.

OBJICITUR primò Sanctus Thomas, quem acriter contendunt adversarii asserere Sacra- menta physicè producere gratiam. Sed sectione sequente ostendetur Sanctum Doctorem solum admittere influxum eorum moralem, non phy- sicum.

Objicitur secundò: Explicari non posse hunc concursum moralem, quem affirmamus inesse Sacramentis ad causandum gratiam: nec enim impetratoriè hoc faciunt, ut vult Vasquez, & alii, sæpè etenim causant gratiam in suscipiente, quando sunt opera mala, ut dum quis puerum baptizat simoniacè, illa ergo actio nihil mereri potest, cum sit prava, & non præmio, sed pœnâ digna. Huic etiam objectioni satisfaciet sectione sequente, ubi declarabitur in quo con- cursus hic moralis consistat.

Objicies

Gratia est de dignitate Sacramen- torum.

IV. Verba Sa- cramentalis causant gra- tiam ut sunt significati- va, ergo moraliter.

V. Hic concor- sus moralis tradi- tur à Conci- lio Triden- tino.

I. Frustra pro concursu physico Sa- cramentorum objici- tur S. Tho- mas.

II. Dices: Ex- plicari non posse hunc concursum moralem.

III. Obijcies tertio contra quartam conclusionem:

Dicitur Sacramenta ratio- nem ultimam syllaba producere possunt physice gratiam, sicut sphaerium unius puncti tangit planum.

Et si omnes partes Sacramenti causare non possint gratiam physice, cum physice non existant quando Sacramentum est completum, ultima tamen syllaba tunc operari potest, & ratione illius totum Sacramentum causare dicitur gratiam, sicut homo videre dicitur quamvis tantum videat ejus oculus, & sphaericum tangit planum, licet unum tantum illius punctum tangat punctum alterius. Confirmatur: Torus homo baptizatur etiam si aqua unam tantum illius partem abluat.

IV. Contra primò: Hæc namque ad summum

Resp. Actio- nem illam, non propriam, sed denominationem tantum competere reliquis formæ partibus.

probant denominativè competere actionem illam reliquis formæ partibus, non tamen verè ab illis procedere. Contra secundò: Nam nullo modo physice tribui potest hæc actio aliis partibus Sacramenti; esto enim corpus sphaericum dicatur ratione puncti illius tangere planum, & homo ratione oculi videre, ideo hoc est quia est quædam inter hæc connexio, & à naturâ ordinatur oculus & punctum ad hæc munera: at verò inter ultimam illam syllabam & verba præcedentia nulla est physica connexio, multo minùs inter verba & aquam vel oleum, sed merè faciunt unum per accidens, nec alio modo concurrere possunt ad gratiam producendam, quam movendo Deum moraliter ad concurrendum cum ultimâ illâ syllabâ ad gratiæ effectum, ad quam cum eâ non concurreret, nisi verba illa præcessissent. Nec ob ultimam illam syllabam magis dici potest Sacramentum producere gratiam, quam sphaericum illud tangere planum physice, si totus globus præter planum illud annihilaretur in instanti antequam tangit, ut benè Coninck, num. 126. Idem dico ad confirmationem, & præterea aliquid ibi est peculiare, id enim quod in Baptismo præcipue spectatur, est anima, hæc autem eadem est per totum corpus diffusa.

V. Obijcitur quartò contra quintam conclusio-

Dicitur: Scriptura, Concilia, & Patres asserere, videntur Sacramenta physice conferre gratiam.

nem: Sacra Scriptura, Concilia, & Patres passim affirmant Sacramenta conferre gratiam, animam abluere, auferre peccata, regenerare credentes Deo, unire nos Christo, & similia: unica pro reliquis sufficiat auctoritas Sancti Sylvestri Papæ, qui ad Constantinum ad Baptismum accedentem sic loquitur: Hæc aqua, Imperator, divinâ virtute per invocationem vivificæ Trinitatis conceptâ, sicut exterius corpus hominis abluat, ita etiam interius animam mundat, & splendidorem radiis solaribus efficit. Aliæ Sanctorum Patrum auctoritates videri possunt apud Suarez hinc, disp. 9. sect. 2. qui maxime urget hoc argumentum, estque sine dubio præcipuum fundamentum contrariæ sententiæ.

VI. Sed contra primò: Patres enim similiter non

Patres interdum dicunt solum Deum conferre gratiam, non Sacramenta.

Sacramenta, sed solum Deum aiunt conferre gratiam, sic enim ait Sanctus Augustinus Epistola 23. ad Bonifacium: Aqua exhibens extrinsecus Sacramentum gratiæ, & Spiritus Sanctus operans intrinsecè beneficium gratiæ, solvens vinculum culpæ, reconcilians bonum naturæ, regenerans hominem Deo: & Sanctus Hieronymus lraie 4. citans illud Matthæi 3. Ego vos baptizo in aqua, &c. Ex hoc, inquit, discimus, quod homo tantum aquam tribuat, Deus autem Spiritum Sanctum.

VII. Nec sufficit si dicas, solum negare Patres Sa-

Male Sanctos Patres nonnulli explicant, quod scilicet tantum velint

cramenta hoc facere ut causas principales, cum enim simpliciter negent aquam hoc facere, excludere videntur omnem concursum physicum illius, etiam ut elevata, anima enim ut elevata verè producat actum fidei & charitatis, & gladius

verè vulnerat hominem: vel si licet adversariis hæc dicta Patrum explicare de solo concursu principali, quidni nobis priora explicare licebit de concursu physico, cum simpliciter adhuc verificari possint de concursu morali, imò & subinde debeant, ut videbimus.

Contra secundò: Patres enim non solum dicunt Baptismum, sed etiam aquam mundare animam, & producere gratiam, ut in proximè citatâ Sancti Sylvestri auctoritate videre licet, & tamen certum videtur aquam in Baptismo plerumque nec secundum se totam, nec ullam sui partem gratiam physice producere, plerumque enim aspersio aquæ ad Baptismum requisita finitur antequam tota forma absolvatur, quâ de causâ dicunt etiam adversarii solam ultimam syllabam formæ gratiam producere.

Contra tertio: Non minùs dicunt Patres & Theologi Sacramenta conferre, dare, & causare in animabus recipientium gratiam actualem, seu peculiaris quædam auxilia, & tamen hæc certum est physice non produci à Sacramentis, vel ullâ eorum parte, cum non dentur in ipsâ collatione Sacramenti, sicut datur gratia habitualis, sed postea, tempore opportuno, quando jam transit Sacramentum, ut ex communi Theologorum tradit Suarez hinc, disp. 8. sect. 2. & tamen hic propriè verificantur dicta Patrum, ergo idem dici potest de gratiâ habituali, etsi solum concurrant ad gratiam habitualement moraliter, sicut concurrunt ad actualem.

Quartò: Sacramenta, si ponatur obex, non dant gratiam quando sumuntur, sed postea quando auferuntur obex, & Sacramenta reviviscunt, & tamen tunc dicunt Concilia & Patres Baptismum dare, conferre, & causare gratiam, ut constat ex Divo Augustino in libro de Baptismo contra Donatistas lib. 1. cap. 12. & lib. 3. cap. 13. ubi dicit Baptismum cum fictione susceptum, ablato obice operari salutem animæ, cum tamen tunc certum sit non causare eam physice, sed solum moraliter. Quintò: Baptismus non solum dicitur dare gratiam, & tollere peccata, sed etiam poenam peccatorum, quam tamen physice non tollere certum est. Sextò: Peccator dicitur causa suæ damnationis, quam tamen non producit physice, sed tantum moraliter.

Septimò: Nihil frequentius in Scripturâ, Conciliis & Patribus, quam passionem & sanguinem Christi sanctificare & justificare nos, mundare nos à peccatis, &c. quæ tamen de solâ causalitate morali intelligi debere certum est, ergo sicut hæc dicta verificantur de solo concursu morali, verificari etiam poterunt dicta de Sacramentis, quæ asserunt esse plena sanguine Christi, esse fontes Salvatoris, &c. sicque eodem modo ea concurrere ad justificationem nostram insinuant, ac concurrat ipse Christi sanguis & passio.

Respondetur ergo, Patres sicut in aliis locutionibus, ita etiam in iis, quæ de Sacramentis affirmant, intelligendos esse de causalitate causæ moralis, quæ etiam vera est causa, & simpliciter denominat aliquem agentem: Sic Judæi dicuntur occidisse Christum, & secundò Regum, c. 12. dicitur David interfecisse Uriam gladio filiorum Ammon. Et licet aliquando causa moralis dicatur non esse causa, sicut qui disponit materiam, & movet Deum ad creandum animam rationalem, non dicitur creare vel producere animam, ratio illius est, quia juxta subjectam materiam significatur solum esse sermonem de causalitate physica,

Sacramenta non esse causas principales gratiæ.

VIII. *Non Baptismus tantum, sed etiam aquam dicunt Patres conferre gratiam.*

IX. *Affirmant etiam Patres Sacramenta dare auxilia actualia.*

X. *Docet S. Augustinus Baptismum, etiam dum reviviscit, gratiam causare, cum autem tunc non causat physice.*

XI. *Eodem modo dicunt Concilia & Patres Passionem Christi mundare nos, ac affirmant hoc fieri à Sacramentis.*

XII. *Patres, dum de causalitate Sacramentorum loquuntur, intelligendâ sunt de causâ morali.*



physicâ, dum enim qui disponit materiam & producit unionem dicitur esse causa compositi, & illud producere & non animam, sensus est in eo genere causâ non esse causam animâ, quo est causa compositi, quamvis in alio esse possit, & dicere hic & nunc non producere animam; est solum dicere non producere in illo genere causâ, de quo ibi est sermo.

XIII.
Interdum
causa etiam
physica ali-
cujus rei ne-
gatur esse
illius causa.

Imò aliquando quod est causa physica alicujus rei, negatur esse ejus causa, & illud producere: sic lib. 2. Machabæorum cap. 7. dixit Mater Machabæorum ad filios: *Neque enim ego spiritum & animam donavi vobis, & vitam, & singulorum membra non ego ipsa compegi: sed enim mundi creator, qui formavit hominis nativitatem, &c.* & tamen illa & ipsorum membra compegit; efficiendo corporis organizationem, & vitam donavit, unionem inter corpus & animam producendo: hæc autem omnia soli Deo ascribit, quia is tantum dicitur aliquid simpliciter donare, qui cum scientiâ & libertate donat; nec enim proprie Sol nobis donat lucem, aut terra fruges, cum donum ex communi conceptu liberalitatem sonet: sic etiam gratias prævenientes dicitur Deus facere in nobis sine nobis, licet nos etiam physicè illas producamus.

XIV.
Dices: Si
Sacramenta
non produ-
cunt gratiam
physicè, sunt
sicut signa
& verba
magica.

Obijcitur quintò: Si Sacramenta non causent gratiam physicè, non magis erunt causa gratiæ, quam signa & verba magica ex pacto cum dæmone inito sunt causa illorum effectuum, quæ dæmon ad illorum positionem operatur. Respondetur: Latam esse disparitatem, licet enim in hoc convenient, quòd neutra habeant influxum physicum in suum effectum, differunt tamen, tum ex parte effectus, cum illa in effectum supernaturalem tendant, hæc naturalem, tum modi tendendi, hæc enim nituntur pacto dæmonis mendaci & fallibili, illa infallibili promissione Dei, quæ nec deficit unquam, nec deficere potest.

XV.
Dices: Nisi
Sacerdos
per absolu-
tionem gra-
tiam physicè
producat,
solum Deum
penitentiam
à peccatis
solvit.

Obijcitur sextò: Sacerdos verè absolvit à peccatis in Sacramento Penitentiae, hoc autem fieri non potest sine aliquo concursu physico ad remissionem illam, & consequenter ad infusionem gratiæ, alioqui, non Sacerdos, sed solus Deus ad verba Sacerdotis illum à peccatis solvit. Sed contra: Si enim peccata remitterentur per conditionem extrinsecam, adhuc vera essent verba Sacerdotis, *Ego te absolvo*, & verè absolveret, sicut nunc absolvit à reatu poenæ, & tamen nihil physicè in eo producit, quem à poenâ absolvit. Respondeo ergo Sacerdotem verè peccata remittere, ad hoc tamen non est necessarium ut remissionem illam physicè producat, sed moraliter, quæ est vera operatio: unde etiam in humanis Judex verè absolvit reum, & unus homo alteri remittit injuriam absque eo quòd quidquam in illo physicè producat.

XVI.
Dices: Pa-
tres miran-
tur vim Sa-
cramentorū,
ergo innuunt
ea operari
physicè.

Obijcitur septimò: Patres mirantur vim Sacramentorum, & quòd res ex se tam viles, ut est aqua exempli gratia, tam miros effectus operentur, ergo intelligant effectus illos physicè à Sacramentis procedere. Nego consequentiam: Mirantur enim Patres Deum, Christi merita & suam omnipotentiam rebus tam infirmis adeo certâ lege annexisse, ut iis debite positis, infallibiliter conferat gratiam, quod vel inde constat, quòd Patres mirentur hanc vim præcipuè in aquâ, quam tamen supra ostendimus vix unquam posse physicè, ad gratiam in Baptismo conferendam physicè concurrere, maxime verò hic elucet Dei potentia, cum enim rebus tam vilibus ad tam

nobiles effectus utitur, ostendit se nullius operâ indigere ad quavis faciendâ, idque sive physicè res illa concurrant, sive non, sicut maxime commendatur Christi potentia, quòd tam infirmis instrumentis in mundi conversione usus sit, licet illi hominum conversionem physicè operari non sint, sed solus Deus, qui auxilia gratiæ, per quæ convertentur, in iis operabatur.

Obijcitur octavò: Christi humanitas miracula operabatur physicè, ergo & per Sacramenta efficit physicè gratiam, quia hæc non minus sunt actiones Christi, quam actiones physicae ab humanitate profluentes. In primis negari potest antecedens: deinde, eo concessio, negatur consequentia, disparitas est, quia Sacramenta non sunt physicae actiones Christi, sed solum morales, quare licet operationes physicè ab eo procedentes, physicè causent gratiam, non tamen sequitur operationes illius morales debere hoc modo operari, sed solum moraliter, & modo sibi proportionato.

Obijcitur nonò: Si nostra Sacramenta non causent gratiam physicè, sed solum moraliter, non erunt præstantiora Sacramentis Legis veteris, quæ tamen ab Apostolo vocantur egena elementa, & reprobata ob imperfectionem, & inutilitatem, ut supra vidimus, ergo debemus in ipsis statuere causalitatem physicam; ut Sacramenta illa superent. Confirmatur: Patres etiam & Concilia, Florentinum præsertim & Tridentinum simpliciter dicunt nostra Sacramenta esse perfectiora antiquis. Sed contra: Si enim Sacramenta antiqua continuerint & contulerint gratiam moraliter, & habuerint divinam promissionem hoc modo sibi infallibiliter annexam, certè non possunt censerì egena elementa, cum collatio moralis gratiæ sit simpliciter collatio illius, quo pacto autem illud est egenum elementum, quod simpliciter datur hominum animas, & inutile, quod tantum donum atque est gratia, ipsis verè confert, alioqui sanguis Christi dici posset quid egenum, & passio inutilis, cum non alio modo hoc conferat passio quam moraliter.

Hoc ergo argumentum probat Sacramenta antiqua Legis gratiam non contulisse, de quo suo loco, ubi si dixerimus cum Suario, & aliis Circumcisionem contulisse gratiam, tunc assignabimus in quo nostra Sacramenta superaverint antiqua: certè Patres & Concilia in confirmatione allata videntur in hoc perfectionem nostrorum Sacramentorum præ antiquis statuere, quòd illa gratiam non conferebant, sed tantum figurabant, sic enim ait Florentinum in decreto ad Armenos: *Sacramenta nova legis multum differunt à Sacramentis legis antiquæ; hæc enim non causant gratiam, sed solum per passionem Christi dandam figurabant, nostra verò Sacramenta & continent gratiam, & dignè suscipientibus eam conferunt.*

SECTIO QUARTA.

Corollaria quædam de mente S. Thomæ circa causalitatem Sacramentorum: ubi moralis hæc eorum causalitas magis declaratur.

QUÆRES primò: Quæ sit mens Divi Thomæ circa causalitatem Sacramentorum, utrum physicam an moralem in iis gratiæ causationem statuerit.

XVII.
Quæritur
Christi hu-
manitas ope-
rata fuisse
miracula
physicè, val-
de in his de-
ducitur
argumentum
ad Sa-
cramenta.

XVIII.
Dices: Si
Sacra-
menta non
producant
gratiam
physicè, non
sunt præstan-
tiora Sacra-
mentis Legis
antiquæ.

XIX.
Argumentum
illud
probat Sa-
cramenta
veteris Le-
gis, non con-
tinuisse, &
consequentia
non contin-
uisse gra-
tiam.

I.
Afferit S.
Thomæ Sa-
cramenta
statuerit.

non physice, sed moraliter causare gratiam.

statuerit. Dicendum Sancti Thomae sententiam esse Sacramenta solum causare gratiam moraliter, quam proinde opinione multi ex ipsius discipulis amplectuntur, ut Melchior Cano, Martinus Ledesma, & Franciscus Victoria apud Vasquez hic, disp. 132. cap. 5. num. 74.

II. *Ex modo doctus S. Thomas Sacramenta nostra concurrere ad gratiam, sicut vox hominis concurrat ad actum intellectus in audiente.*

Hanc verò esse mentem Divi Thomae ostenditur primò ex quaestione 62. art. 4. ad primum, ubi ait eo modo Sacramenta concurrere ad gratiam, quo vox hominis concurrat ad actum intellectus in audiente producendum, vocem autem certum est ad actum illum non concurrere physice cum producendo, cum sit quid spirituale, vox autem materiale quiddam & corporeum. Deinde vox non movet nisi per significativam, ut supra diximus, significatio autem non est quid physicum, sed morale, nempe impositio hominum, ac proinde non potest quidquam physice producere.

III. *Aliis etiam in locis hoc idem tradit sanctus Doctor.*

Secundò idem constat ex quaestione 60. art. 1. ad primum, ubi ait Sacramenta esse in ratione signi, nec importare causalitatem, certum autem videtur eum hic solum loqui de causalitate physica, quam dicit Sacramenta non denotare, tum quia adfert exemplum medicinae, & dicit Sacramenta non causare sanitatem sicut medicina causat sanitatem. Non tamen excludit S. Thomas causalitatem moralem, cum essentiam Sacramenti simpliciter dicti in hoc constituat, quòd causet gratiam: & quaestione 62. art. 1. corp. sic habet: *Respondeo dicendum, quòd necesse est dicere Sacramenta nova legis per aliquem modum gratiam causare: cum ergo secundum ipsum non causent physice, sicut medicina, debent causare moraliter.* Deinde quaestione 64. art. 1. ait solum Deum esse causam principalem immediate producentem effectum Sacramenti, quia solus Deus est immediate in animâ, nihil autem agere potest in distantibus, hac autem ratio eodem modo probat de instrumentali causâ, praesertim cum instrumentum communiter immediatius jungatur cum effectu, quam causa principalis, ut patet in omnibus instrumentis artis. Nec ullibi reperitur à Sancto Thomae Sacramenta physice & immediate concurrere ad gratiam, aut effectum ullum sacramentalem.

IV. *Varia obijciuntur ex S. Thomae, quibus asserere videtur Sacramenta plus quam moraliter producere gratiam.*

Dices: Sanctus Thomas quaestione 62. art. 1. corp. ait Sacramenta operari & conferre gratiam hominibus, & non solum Deum ad eorum praesentiam gratiam producere & infundere. Confirmatur: Eodem loco rejicit Sanctus Doctor exemplum denarii plumbei, per quod aliqui applicabant modum, quo Sacramenta conferunt gratiam: Item non probat exempla, quibus ad idem explicandum utitur S. Bernardus Sermone de Cena Domini ante medium, nempe sicut investitur Canonicus per librum, Abbas per baculum, Episcopus per anulum, sic divisiones gratiarum diversas esse traditas Sacramentis.

V. *Resp. in illis locis solum asserere S. Thomam Sacramenta vere operari.*

Respondetur, nos non asserere Sacramenta non operari, & gratiam non producere, imò conclusio nostra est directe contraria, dicimus enim operari moraliter esse verè operari, ut supra ostensum est sectione praecedente. Ad confirmationem dico Sanctum Thomam ideo rejicere exempla de libro, baculo, & annulo, ut patet ex contextu, quia sunt mera signa collationis illius officii, vel dignitatis jam collatae, non quae ab ipsâ conferuntur, ut contingit in Sacramentis respectu gratiae. Exemplum verò denarii plumbei ideo rejicit, quia inquit non confert jus ad

pecuniam, vel aliud quidpiam recipiendum, sed est tantum signum hominem habere aliunde jus ad illam pecuniam, nempe ex ordinatione vel promissione Regis: Sacramenta autem non supponunt aliunde jus habitum, sed illud conferunt, nihil autem horum arguit causalitatem physicam, cum fieri omnia possint per morale.

Secundò obijcitur id quod dicit S. Thomas quaest. 62. art. 4. ubi asserere videtur concursum physicum in Sacramentis. Sed cum ibi compararet efficientiam Sacramentorum causalitati vocis, vox autem iussuere physice in actum intellectus nequeat, praesertim cum secundum praecipuam rationem, per quam movet, nempe ut significativa est, sit quid morale, ut vidimus, clarum videtur Sanctum Thomam non aliam in Sacramentis ponere causalitatem respectu gratiae, quam moralem. Quando verò S. Thomas dicit Sacramenta esse causas instrumentales gratiae, solum vult praerquiri tanquam quid movens Deum causam principalem ad effectum illum producendum, & haec est instrumentalis virtus praevia, quam in Sacramentis requirit ad gratiae collationem.

Quares secundò: In quo sita sit haec moralis causalitas Sacramentorum. Respondeo cum Patre Coninck quaest. 62. art. 4. num. 131. & aliis, in hoc consistere, quòd Sacramentum ritè susceptum det homini titulum quendam ad gratiam recipiendam, ita ut hujus signi intuitu debeatur, esto aliàs omnino esset indebita. Unde sicut posito in materiâ calore per octo, & reliquis dispositionibus ad ignem, materia illa habet jus physicum ad formam ignis, & Deus à dispositionibus illis determinatur ad formam ignis in eâ producendum, ita hic à positione Sacramenti determinatur Deus ad gratiam, vel primò producendam in Sacramentis mortuorum, vel augendam in vivorum.

Jure ergo optimo rejicit Sanctus Thomas exemplum plumbei, hoc enim non dat jus ad pecuniam, sed solum significat hominem aliunde habere jus ad pecuniam illam recipiendam, sicque ad summum est quaedam significatio tituli, & juris aliunde habiti, & veluti applicatio, sicut ignis habet virtutem producendi calorem vel ignem, debet tamen applicari passo, quae applicatio non est virtus ignis, sed merè quaedam conditio.

Notandum itaque, sicut in physicis quaedam sunt causae, utpote à quibus procedit actio, quaedam conditiones, à quibus non procedit, ut est approximatio causae: ita etiam in moralibus quaedam sunt conditiones, quamvis non tam clare hic cernatur discrimen inter causam & conditionem, cum neutra concurrat physice. Illud ergo in moralibus est causa, quod movet ad effectum ponendum, illud conditio, sicut in physicis, quod est circumstantia requisita per modum cujusdam applicationis illius motivi. Exempli gratia, praecipit Petrus Paulo famulo suo ut quoties audit horologium, ad ipsum accedat, vel eleemosynam det pauperi, id quod movet Paulum ut ad herum accedat, vel det eleemosynam, est praecipitum Petri, sonus autem horologii est tantum conditio, seu applicatio illius praecipitum, sicut approximatio est applicatio ignis, & tantum conditio ut agat, tota autem combustio procedit ab igne.

Sacramenta ergo non sunt merè conditiones supponentes aliunde in Deo motivum ad conferendam

VI. *Obijcitur alius D. Thomae locus ad concursum physicum Sacramentorum adstruendum.*

VII. *Declaratur in quo haec moralis Sacramentorum causalitas consistat.*

VIII. *Plumbetum non dat jus ad pecuniam recipiendam, sed est tantum signum juris aliunde habiti.*

IX. *Ut in physicis, ita etiam in moralibus quaedam sunt causae, quaedam conditiones.*

X. *Sacramenta*

non sunt tā-
m condi-
tiones, nec
supponunt,
sed sunt mo-
tivum ad
conferendam
gratiam.

rendam gratiam, sed sunt illud quod primò mo-
vet Deum ad gratiæ collationem. Sunt verò
Sacramenta causæ morales instrumentales, tum
quia instrumenta Christi, qui per sua merita est
causa moralis principalis, ut supra vidimus ex
Tridentino sess. 6. cap. 7. tum quia sicut prorex
est substitutum & instrumentum quoddam, quo
Rex in administratione Reipublicæ utitur, ita
Sacerdos vel alius minister Sacramenti se habet
respectu Christi, unde etiam sicut Sacerdos ipse,
ita omnia, quibus in hoc ministerio utitur, sunt
instrumenta respectu ejusdem Christi.

XI.
Quo tempore
Sacramen-
ta conferant
gratiam.

Quæres tertio: Quo tempore Sacramenta
conferant gratiam? Sermo est quando cum de-
bita dispositione suscipiuntur, quo enim tem-
pore Sacramenta fide suscepta gratiam conferant,
dicitur postea. Sermo etiam est de sola gratiâ
habituali, gratiæ siquidem actuales, seu auxilia
peculiariora ex vi Sacramentorum collata, non ita-
tim semper dantur quando Sacramentum susci-
pitur, licet suscipiens tunc non ponat obicem,
sed postea tempore opportuno conferuntur, ut
per Sacramentum Confirmationis datur postea
confirmatio auxilium speciale ad confitendam fi-
dem quando datur occasio, & idem est de Sacra-
mento Ordinis, Matrimonii, &c. quando autem
Sacramenta suscipiuntur, conferuntur solum jus ad
tale auxilium debito tempore obtinendum. Cha-
racter verò in Baptismo, Confirmatione, &
Ordine tunc imprimitur, quando Sacramentum
conferuntur.

XII.
Quo sensu
dicat Conci-
lium Triden-
tinum homi-
nes interdū
justificari
per votum
Sacramenti.

Sermo itaque est de gratiâ habituali, de quâ
affirmant aliqui apud Suarez disp. 8. sect. 1. &
Coninck quaest. 62. art. 1. dub. 4. Sacramenta
antequam sint, conferre subinde gratiam, quod
nimis Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 4.
& alibi dicat homines nonnunquam justificari per
votum Sacramenti. Sed mens Concilii tantum
est, gratiam tunc dari ex opere operantis intuitu
actus alicujus boni, quem vocat Concilium vo-
tum Sacramenti. Si autem tunc Sacramentum
gratiam conferret, sufficeret sola atritio, hæc
enim est dispositio sufficiens. Contritio verò ita
causat gratiam, ut eam causet sive Sacramentum
sequeretur, sive non, ergo non confert eam tunc
Sacramentum.

XIII.
Obiic. Passio
Christi gra-
tiam contu-
lit antiquâ
esset, ergo
idem passio-
ne possunt
Sacramen-
ta.

Dices: Passio Christi contulit gratiam antiquis
Patribus, antequam esset, quidni ergo idem di-
cemus de Sacramentis, præsertim nos, qui so-
lum in iis ponimus causalitatem moralem. Res-
pondetur, hoc argumentum probare, potuisse
Christum hoc instituisse, nempe ut intuitu Sacra-
menti nondum positi, sed solum postea ponendi
daretur gratia, defacto tamen non habemus fun-
damentum dicendi ita esse, cum solum ratione
Sacramenti positi gratia promittatur. Aliud ve-
rò est de passione Christi, quia ex ordinatione
Dei, Christus solus eam subire debebat pro om-
nium hominum salute, ac proinde etiam præce-
dentibus prodesse debuit, at Sacramenta insti-
tuta sunt ut sumantur à singulis, & ut non aliis,
quàm suscipientibus profint.

XIV.
Et instanti
conferri Sa-
cramentum
gratiam,
quo verum
est dicere
Sacramen-
tum esse co-
suetudinem.

Existimo itaque cum Suariorum disp. 8. sect. 2.
& Ultimus ergo, Coninck quaest. 62. art. 1. dub. 4.
num. 62. & aliis, Sacramentum conferre gra-
tiam eo instanti, in quo jam verè dici potest esse
consummatum & completum. Ratio est, quia
à Theologis communiter dicitur dari gratiam in-
tuitu Sacramenti positi, Sacramentum autem non
est positum aut perfectum ante illud instans, si-
cut si Deus decrevisset dare aliquid ubi talis hora

est completa aut perfecta, in ultimo instanti il-
lius horæ dare illud deberet. Quamvis etiam Sa-
cramenta, quæ in actione consistunt, sint entia
successiva, non tamen sunt sicut aliæ res succes-
sivæ, quæ essentialiter sunt tales, ut motus & tem-
pus, tempus enim tunc solum dicitur esse, quan-
do aliquid illius est positum, & aliquid tunc po-
nendum: aliter autem se res habet in Sacramen-
to, hoc enim quamdiu aliquid illius est ponend-
um, nondum est, ubi verò omnia requisita tam
ex parte materiæ, quàm formæ sunt posita, Sa-
cramentum est, & confert effectum: quod etiam
de illis mensuris motus, quæ terminum involvunt,
quales sunt hora, dies, annus, &c. verum est.

Dices: Entia successiva non incipiunt per pri-
mum sui esse juxta Philosophos, ergo non potest
poni Sacramentum in instanti, ut nos asserimus.
Respondeo, res successivas in opere completo
seu perfecto posse incipere per primum sui esse,
sicut de horâ diximus, licet enim ponatur & fluat
successivè, terminatur tamen & completur in in-
stanti. Quando ergo tantum aquæ in Baptismo
contigit corpus, ut censeatur illud ablucere, &
ultima illa syllaba ita pronuntiata est, ut sufficiat
ad significationem, conferuntur gratia, etiam si pos-
tea adhuc perseveret infusio aquæ & syllabæ illius
prolatio, omnis enim ulterior infusio & pronun-
ciatio perinde se habet atque si non esset.

XV.
Obiic. Entia
successiva
non incipiunt
per primum
sui esse.

SECTIO QUINTA.

Alia quaedam inquiruntur circa causalitatem Sacramentorum.

Quæres quarto, quem effectum conferant
Sacramenta? In primis omnia causant gra-
tiam habitualem simul cum habitibus infusis cha-
ritatis, & aliarum virtutum supernaturalium in
animabus ritè suscipientium, seu non ponentium
obicem: ita Theologi omnes, & ex ipsâ defini-
tione Sacramenti constat, nempe quod sit signum
sensibile, ad nostram justificationem institutum.
Deinde definitur hoc in Florentino, in decreto
ad Armenos, ubi dicuntur novæ legis Sacramen-
ta, & continere gratiam, & dignè suscipientibus
conferre. Idem habetur in Tridentino sessio-
ne 7. can. 6. 7. & 8.

I.
Sacramenta
omnia gra-
tiam & vir-
tutes infusas
conferunt
dignè ea sus-
cipientibus.

Deinde tria Sacramenta Baptismus scilicet,
Confirmatio, & Ordo animæ characterem im-
primunt indelebilem: ita Florentinum citatum,
& Tridentinum sess. 7. can. 9. & sess. 23. can. 4.
qua de causâ iterari non possunt, ut ibidem tra-
ditur.

II.
Baptismus,
Confirmatio,
& Ordo
imprimunt
characterem.

Præter hæc verò, singula Sacramenta confe-
runt gratiam quandam, quæ sacramentalis dicitur,
estque unicuique propria, ut declarat Flo-
rentinum in decreto Eugenii: sicut enim Sacra-
menta in se sunt diversa, ita & ad diversos fines
instituantur, & consequenter diversam gratiam
conferunt ad peculiarem finem, ad quem insti-
tuuntur Sacramenta, conducentem, quid verò
sit hæc gratia dubitant Auctores.

III.
Singula in-
super Sacra-
menta con-
ferunt pecu-
liarem quâ-
dam gratiam
quæ Sacra-
mentaliter ap-
pellatur.

Quidam asserunt gratiam sacramentalem esse
habitum quandam peculiarem, intuitu cujusque
Sacramenti infusum. Verius tamen est quod as-
serit Suarez hic, disp. 7. sect. 3. Coninck art. 2.
& alii, gratiam sacramentalem non consistere in
aliquo habituali, sed in specialibus quibusdam,
& abundantioribus auxiliis actualibus, intuitu
Sacramen-

IV.
Quidnam
sit hæc gra-
tia Sacra-
mentaliter.

Sacramenti opportuno tempore collatis, ad quæ, quando quis recipit Sacramentum, acquirit jus quoddam peculiare. Ratio est, quia gratia sacramentalis est illa, quæ peculiari modo juvat inclinando ad virtutem aliquam, puta professionem fidei faciendam, castitatem conjugalem servandam, &c. habitus autem supernaturales, cum sint per modum potentia, dant simpliciter posse, non inclinant, ergo egemus peculiari aliquâ inclinatione, quæ vel in illustratione intellectus, vel voluntatis motu, secundum diversas opiniones consistit.

V. Deinde: Quod non sit opus aliquid habituale (characterem excipio) per Sacramenta infundi, probatur; antecedenter enim ad multa Sacramenta infunduntur principia habitualia omnium virtutum, ergo nullus est habitus infundendus per illud Sacramentum, unâ quippe cum gratiâ habituali, quâcumque demum ratione hæc infundatur, simul infunduntur omnes habitus supernaturales. Nec satisfacit si quis dicat intensiorem habitum unius alicujus virtutis, professionis fidei exempli gratia, per confirmationem infundi, quàm per Baptismum, primò enim hoc non sufficit ad diversitatem Sacramentorum, & effectuum, quos conferunt: Deinde habitus supernaturales omnes, sicut cum gratiâ semper infunduntur, ita quoad intensiorem sequuntur intensiorem gratiæ; si ergo non confirmatus habeat plus gratiæ, quàm confirmatus, etiam habebit intensiorem habitum fortitudinis, seu virtutis ordinatæ ad profitendum fidem.

VI. Hæc tamen specialia & abundantiora auxilia, quæ per Sacramentum conferuntur, non eam connexionem habent cum illo, ut per alia etiam media obtineri non possint, sicut & ipsa gratia habitualis, licet per Sacramenta conferatur, non tamen ita iis alligatur, ut sine illis acquiri non possit. Unde quis non confirmatus potest per orationem, & alia ad hoc intentum adhibita abundantius auxilium ad fidem in persecutione, & periculo illius negandæ confirmandam à Deo obtinere, quàm habet alius confirmatus, qui hujusmodi media non adhiberet. Nec tamen hinc sequitur Sacramentum Confirmationis esse superfluum, juvat enim ad hujusmodi auxilia ex speciali quodam titulo, & sine peculiari illâ operantis impetratione habendâ, & ex opere, ut aiunt, operato.

VII. Quæres quintò: Quid sit conferre gratiam ex opere operantis, & operato. Respondeo cum Vasquez hic, disp. 131. cap. 1. & Suarez disp. 7. sect. 1. tunc conferri gratiam ex opere operantis, quando intuitu solius operis meritorii, saltem de congruo, seu dispositionis subjecti præcisè datur, ita ut danda fuisset, licet nihil aliud fuisset positum: Ex opere verò operato tunc datur gratia, cum vel non omnino attenditur meritum suscipientis, ut in Baptismo parvulorum, vel subinde actus aliquis bonus requiritur per modum dispositionis ex parte suscipientis, ut in Sacramento Pœnitentiæ attritio, non tamen ratione illius data fuisset gratia, sed exigitur ulterius opus aliquod, quod parum refert sitne bonum & meritorium, an non, imò potest esse malum & demeritorium, ut si Sacerdos intentione malâ, etiam mortaliter, absolvat, aut baptizet, ubi clarum est dari gratiam absoluto & baptizato, non ex opere operantis, cum nullum opus meritorium sufficiens ad gratiam obtinendam ponatur, sed ex opere operato, intuitu

tu nimirum operis illius externi, quod ex se nullam habet cum gratiâ proportionem.

Declarari hoc potest exemplo satisfactionis; sicut enim mereri, ita & satisfacere quis potest pro pœnâ peccatis debitâ, vel ex opere operantis per opera bona & meritoria, vel ex opere operato per indulgentias. In hoc verò postremo modo satisfaciendi non spectatur utrùm opus sit meritorium, seu in individuo bonum, an non, unde ut docet Suarez tomo quarto in tertiam partem, disp. 52. sect. 6. cum communi Theologorum, & videtur opinio Sancti Thomæ in quarto, dist. 20. quæst. 1. art. 3. sufficit ad indulgentiam quod sit opus honestum in specie, sicut licet in individuo vitietur opus illud circumstantiâ aliquâ malâ, & reddatur venialiter peccaminosa; adhuc sufficit ad lucrandum indulgentias. Unde si injungatur largitio eleemosynæ, licet quis illam ob vanam gloriam, vel humanos respectus largiatur, si habeat animum opus illud præstandi ob intentionem indulgentiarum, illas lucrabitur. Imò aliquando moraliter videtur impossibile ut opus injunctum pro lucrandis indulgentiis, sit ita usquequaque bonum, ut ex parte saltem circumstantiis quibusdam malis non vitietur, ut si injungatur concio audienda, aut aliquid hujusmodi. Sicut ergo opus ex suo genere bonum, licet malè fiat, sufficit juxta communem sententiam ad implendum præceptum, ita & ad lucrandas indulgentias, quod enim potest præcipi, potest ob honestum finem injungi, & exigi, idque eodem modo.

VIII.

Præsentem questionem de Sacramento, commoedè declarare videtur satisfactio per merita, & per indulgentias.

SECTIO SEXTA.

Utrum Sacramenta omnia conferant æqualem gratiam.

Q UÆSTIO procedit de Sacramentis ejusdem rationis, quid enim de Sacramentis diversæ rationis sentiendum sit, dicitur in fine sectionis, ubi peculiaris est difficultas in Sacramento Eucharistiæ, quod cum Sacramentorum omnium absque omni comparatione sit præcipuum, utpote quod Christum ipsum Deum & hominem in se continet, ut dignitate, ita & efficacia Sacramenta cætera multis gradibus excedit. Quantam verò gratiam in actu secundo suscipientibus conferat, loco dicto declarabitur. Præsentis ergo controversia versatur circa Sacramenta ejusdem rationis, seu numero tantum, non specie diversa, utrum scilicet Baptismus, vel parvulis ratione necdum utentibus, vel adultis æqualem dispositionem habentibus æqualem conferat gratiam.

Prima sententia est negativa: Ita Gabriël in quarto, dist. 4. quæst. 2. art. 2. concl. 7. Paludanus in 4. dist. 4. quæst. 1. Caietanus q. 64. art. 1. in idem propendere videtur Scotus in 4. dist. 4. quæst. 7. & Major quæst. 3. Non tamen eodem modo procedunt hi Auctores; quamvis namque inæqualem interdum gratiam in eorundem Sacramentorum susceptione, vel ubi nulla præcedit dispositio, ut in infantibus, vel ubi æqualis, ut in quibusdam adultis, conferri omnes asserant, Gabriël nihilominus majorem hanc gratiam, non virtutè Sacramenti, sed ex merâ Dei benevolentia, Scotus, & Caietanus, vel ex devotione Ministri, vel ex Dei prædestinatione ad majorem gloriam, ad quam major gratia in viâ est dispositio, dari affirmant.

I.

Difficultas procedit de Sacramentis ejusdem rationis.

II.

Prima sententia docet, Sacramenta numero tantum distincta, interdum conferre gratiam inæqualem.

Secunda

III. *Secunda sententia affirmat Sacramenta numero tantum distincta pro diversitate dispositionis, aequalem vel inaequalem gratiam conferre.*

Secunda sententia ait ejusdem rationis Sacramenta, ut hujus vel illius personæ Baptismum, æqualem æqualiter, inæqualem inæqualiter dispositis gratiam conferre. Hanc sententiam aperte tradit Sanctus Thomas 3. parte, quæst. 69. a. 8. & in 4. dist. 4. quæst. 2. art. 3. Divus Bonaventura art. 1. quæst. 3. Capreolus dist. 5. q. 1. a. 1. Sotus dist. 6. quæst. 2. & alii, quos afferemus numero sequente, qui dicunt Sacramenta instituta esse instar causarum naturalium, hæc autem in subiectis æqualiter dispositis, æqualem semper producant effectum, ut quotidianâ constat experientia.

IV. *Æqualiter dispositis Sacramenta ejusdem rationis aequalem conferunt gratiam habitalem.*

Dicendum primò: Æqualiter dispositis Sacramenta ejusdem rationis æqualem gratiam habitalem (de hac enim simul cum habitibus infusis eam sequentibus est sermo) conferre. Hæc est communis Theologorum sententia: eam præter citatos tenet Suarez, & Coninck. hic, q. 62. a. 1. dub. 3. ille, disp. 7. sect. 5. Hoc primò insinuat in Concilio Tridentino sess. 7. can. 7. de Sacramentis in genere, ubi ex parte Dei dicuntur Sacramenta certâ lege conferre gratiam, cum ergo ex parte dantis gratiam per Sacramenta, nempe Dei sit æqualitas, & etiam ex parte suscipientis, & tandem in Sacramento ipso, quod ejusdem rationis in utroque esse suppono, non sit inæqualitas, non apparet unde sit inæqualitas in effectu, ut juxta dicta numero præcedente in simili argui solet in causis naturalibus.

V. *Sequi videtur in contrariâ sententiâ, ob æqualia merita dari præmium inæquale.*

Confirmatur: Si enim ubi æqualis est dispositio, & Sacramentum idem, detur gratia inæqualis, & supra exigentiam dispositionis & Sacramenti, quidni etiam dicere possumus ob eadem merita dari præmium inæquale.

VI. *Ex merito ministri non datur major gratia uni quàm alteri æqualiter disposito.*

Unde nec ex merito vel impetratione ministri, ubi eadem est suscipientium dispositio datur major huic gratia, quàm illi. Hæc videtur esse mens Sancti Augustini libro 4. de Baptismo, cap. 20. Sancti Ambrosii, & Sancti Nanzianzeni oratione 40. de Baptismo, ubi comparat Ministrum bonum vel malum sigillo ferreo vel aureo, quod quantumvis perfectius unum sit quàm aliud, eundem tamen relinquit effectum: Unde S. Chrysostomus homilia de redivo suo ex Asia sic habet: *Multi me absente baptizati sunt, & quid tunc? nihil minus habet gratia, non claudicat donum Dei: Absente me baptizati sunt, sed presente Christo sunt baptizati.*

VII. *Quid fieri deberet, si Deus duos ad inæqualem gloriam prædestinaret.*

Si ergo Deus duos prædestinet ad inæqualem gloriam, non debet propterea necessarîo iis infundi in Baptismo inæqualis gratia, sed spectat ad divinam providentiam ut alter non moriatur donec medium aliquod ei applicetur, quo majorem gloriam obtineat. Si autem ex merito vel impetratione ministri major uni gratia infundatur, quàm alteri in Baptismo, quidni dicamus postea etiam alicui augeri gratiam ex alterius merito, & hac ratione parvulus vel adultus, etiam dormiens, posset magnum gratiæ & consequenter gloriæ augmentum recipere, quod nullus concedit, nec enim est ulla ratio, cur si semel per meritum alterius, possit alicui augeri gratia, non possit augeri iterum & sapius, ut bene Suarez loco citato.

VIII. *Communis Ecclesiæ praxis ostendit ex merito ministri nihil gratia accrescere baptizato.*

Deinde communis praxis Ecclesiæ est contraria, nunquam enim orat pro parvulis ut iis gratia augeatur, quod tamen opera pretium esset facere, si putaretur iis posse augeri gratiam. Imò nec pro adulto unquam quis orat, ut Deus ei gratiam justificantem immediatè augeat, sed quan-

do oramus ut Deus alicui det gratiam, vel augeat gratiam ut subsistat in tentationibus & persecutionibus, intelligimus gratiam actualem, seu inspirationes; quo sensu capiendum est quod in oratione quadam dicit Ecclesiâ: *Omnipotens sempiternæ Deus da nobis Fidei, Spei, & Charitatis augmentum*, nempe actualis per inspirationes bonas, & gratiam excitantem, unde addit, *& ut mereamur assequi quod promittis, fac nos amare quod præcipis.* Hoc autem manifestè est intelligendum de gratiâ actuali, illa enim est, quæ facit ut faciamus, seu ut per habitus infusos operemur.

Non potest ergo quis alteri de lege ordinariâ mereri immediatè gratiam habitalem & gloriam, quia cum hæc sint præmium substantiale meriti, & meritum de lege ordinariâ sit in ordine ad præmium subiectum perficiendum, sicut & gratia, ad quam sequitur, quæ est semen gloriæ proprio tantum subiecto de lege ordinariâ, ut in tractatu de Incarnatione diximus, cum inquam quisque accipere debeat præmium substantiale adæquatam proprio merito, nihil relinquitur in hoc genere, quod mereri possit alteri, sed unusquisque secundum propria merita gratiam obtinet & gloriam, juxta illud Apostoli secundæ ad Corin. 5. *Ut referat unusquisque propria corporis prout gessit, sive bonum, sive malum.*

Mediatè tamen potest unus alteri augmentum gratiæ mereri, merendo scilicet ipsi præmium aliquod accidentale, bonam nimirum inspirationem, & peculiare quoddam auxilium, cui cooperando majorem gratiam obtineat. Unde nec ipse Christus pro merita sua gratiam justificantem cuiquam communicavit, nisi vel se is per actus proprios disposuit, vel suscepit aliquod Sacramentum. Nec alio modo quàm hoc præstat bonus minister malo, nempe quòd impetret à Deo auxilium aliquod speciale, quo suscipiens Sacramentum excitetur, ut melius se ad effectum Sacramenti recipiendum disponat.

Objiciunt adversarij, homines creatos fuisse, ut Angelorum, qui per peccatum è caelo in infernum præcipites ruerunt, sedes restaurarent, cum ergo Angeli omnes in beatitudine, & consequenter in gratiâ, cum qua pari passu procedit beatitudo, sint inæquales, homines, qui eorum loca suppleant, esse similiter debent in gloriâ & gratiâ inæquales. Quod verò Angeli sint in gloriâ & gratiâ inæquales constat, quo namque naturâ sunt præstantiores, eo excellentiorem gradum gloriæ in patriâ, & gratiæ in viâ sunt adepti, omnes verò Angeli sunt specie distincti, ergo naturâ inæquales.

In multis peccat hæc objectio, & quædam supponit dubia, quædam falsa. In primis ergo gratis dicitur homines ad restaurandas Angelorum sedes fuisse creatos, ita nimirum, ut si illi non peccassent, homines creati non fuissent. Sed etiam si demus ad hunc finem eos creatos fuisse, non tamen sequitur directè unumquemque tantum, & nec plus nec minus gloriæ consequi, quàm habuisset Angelus ille, cujus locum supplet. Imò multi jam in caelo sunt beati, qui vitam in summâ sanctitate virtutumque exercitatione per longam annorum seriem traducentes, multo plus gratiæ consecuti sunt, quàm ullus ex apostatis illis Angelis unquam habuit, & consequenter in caelo plus jam habent gloriæ, quàm habuissent illi si stetitissent: quod de Virgine nullus negare potest.

Tertiò: Quamvis admittatur Sanctos omnes fore in beatitudine inæquales, inde non habetur debere

IX. *De lege ordinariâ non potest quis alteri mereri gratiam habitalem, & gloriam immediatè.*

X. *Potest nihilominus quidam præstare gratiam habitalem augmentum mereri alteri.*

XI. *Dicitur Angelis in gratiâ & gloriâ suis inæquales, ergo & homines, qui eorum locum suppleant, erunt in gloriâ inæquales.*

XII. *Hæc objectio quædam supponit dubia, quædam falsa.*

XIII. *Et si beati omnes esse debere*

deberent in gloria, sic in gratia, inaequales, non tamen infundi deberet inaequalis gratia in baptismo.

XIV. Non subsistit quod tamquam fundamentum supponitur, nempe omnes Angelos differre specie.

debere ipsis in Baptismo infundi gratiam inaequalem, sed illam consequi poterunt per actus meritorios inaequales, quos post Baptisum decursu vitae exercuerunt, sicque plus gratiae, non ex opere operato in Baptismo, sed ex opere operantis per bonos actus acquirere.

Præterea id quod affertur tanquam fundamentum huius sententiae non subsistit, ideo scilicet Angelos omnes esse in beatitudine inaequales, quia differunt specie, tomo enim præcedente, disp. 69. ostendi ex communi Patrum sententiâ Angelos non solum posse esse ejusdem speciei, sed de facto specie omnes non differre, quod de illis saltem intelligendum est, qui sunt ejusdem ordinis, quamvis illi, qui sunt diversi ordinis, & maxime diversæ Hierarchiæ, specie distinguantur. Tandem licet Angeli omnes inter se differant specie, inde tamen non sequitur eos esse in perfectione inaequales, in Philosophiâ enim disp. 5. de Anima, sect. 1. & tomo præcedente disp. 69. sect. 3. probavi posse res duas vel plures specie diversas, esse in perfectione æquales.

SECTIO SEPTIMA.

Alia quadam circa aequalitatem vel inaequalitatem gratiae collatae per Sacramenta.

I. Infantes ante usum rationis baptizati aequali in baptismo gratiam accipiunt.

EX dictis infertur, infantes ante usum rationis baptizatos aequalem omnes in Baptismo gratiam accipere: existimo tamen majorem eos recipere gratiam, quam olim recipiebant pueri in circumcissione, nam sanguis Christi actu effusus efficacior est ad dona nobis spiritualia obtinenda, quam cum tantum prævidebatur effundendus. Adultus tamen plus gratiae recipit, quam parvulus; quamvis namque parvulus cum solo originali accedat, adultus cum actualibus, cum tamen hæc in ratione obicis tollantur per attritionem, & varii insuper actus Fidei ac Spei, aliæque operationes bonæ ab eo eliciantur, hæc positiva dispositio capaciorum eum reddit ad uberiorem gratiam recipiendam juxta dicenda conclusione sequente. Addo ulterius: Etsi infans in utero matris justificatus postea baptizetur, talem nihilominus esse posse dispositionem cum qua adultus, etiam postquam peccatum actuale commisit, accedit ad Baptisum, ut Sacramentum plus ei gratiæ, quam illi parvo conferret.

II. Melius dispositus majorem semper per Sacramentum accipit gratiam.

Dicendum secundò: Melius disposito Sacramentum ejusdem rationis semper majorem gratiam confert: ita communis Theologorum. Probatur primò ex Concilio Tridentino sess. 6. cap. 7. ubi loquens de Baptismo sic habet: *Renovamur spiritu mentis nostræ, & non modo reputamur, sed verè justii nominamur & sumus, justitiam in nobis recipientes, unusquisque suam secundum mensuram, quam Spiritus Sanctus partitur singulis prout vult, &*

secundum propriam cujusque dispositionem. Ratio autem est primò, quia res omnes naturales, quo passum est melius dispositam, eo fortius agunt, ergo gratis hoc negaretur de Sacramentis. Deinde æquitati maxime consentaneum videtur, ut qui diligenter se preparavit, & ad Sacramentum Baptismi, vel Pœnitentiæ accedit cum longè meliore dispositione, attritione, verbi gratia ut centum, plus gratiæ capiat, quàm alter, qui cum attritione solum remissâ accedit, & non tantam adhibuit diligentiam. Præterea homines hoc modo excitantur ad melius se disponendum ad Sacramentorum susceptionem, quod tamen non tantâ curâ, imò frustra & sine fructu facerent, si nihil ipsis gratiæ ex dispositione illâ accresceret.

Dices, aliquid ampliùs gratiæ recepturum cum, qui est melius dispositus, non ratione Sacramenti, sed ipsius dispositionis, quæ si continetur, & perstet in ipsâ susceptione Sacramenti, informata gratiâ acceptâ in Sacramento erit meritoria, & conferet augmentum gratiæ. Sed contra primò: Frequenter enim contingit aliquem, qui summâ diligentia ad Sacramentum se disposuit, & actus intensos Fidei, Spei, & attritionis elicit, postea in ipsâ susceptione Sacramenti ab omni actu cessare, ergo hic omnem illum laborem perdit, nec melioris conditionis est, quàm alter, qui parum diligentiae adhibuit. Contra secundò: Saltem frustra quis ante susceptionem Sacramenti actus intensos eliceret, sed sufficeret post susceptionem in his se actibus exercere, per quod valde diminueretur fervor credentium, & diligentia in præparatione sui ad Sacramenta.

Contra tertio: Quia attritio illa jam informata gratiâ non potest in eodem instanti mereri augmentum gratiæ, ut de contritione communiter affirmant Theologi in materiâ de gratiâ, & ostendi supra in tractatu de Incarnatione, alioqui in eodem instanti sequeretur infinitum augmentum gratiæ ob idem opus, ut discurrunt patebit.

Dicendum tertio, circa Sacramenta diversæ rationis nihil posse certi statui, licet enim inter Sacramenta omnia, Sacramentum Eucharistiæ sit, ut dixi, sine comparatione perfectissimum, cum Christum ipsum verum Deum & hominem, ac Sacramentorum institutorem contineat, imò ad hoc Sacramentum tanquam ad finem ordinantur reliqua sex, ut cum Sancto Thoma hic, q. 65. art. 3. docent Theologi communiter, non tamen est certum, Eucharistiam plus gratiæ conferre, quàm Baptisum, aut aliqua alia Sacramenta cum æquali dispositione suscepta: cum enim institutum sit hoc Sacramentum in ordine ad continuam nutritionem, & consequenter sæpiùs recipi debeat, non videtur necessarium, ut quoties recipitur, toties uberiorem conferat gratiam, quàm Baptismus, Confirmatio, aut Ordo, quæ semel tantum suscipiuntur, ut bene Suarez in commentario hujus articuli. Nihil tamen est certi, & Sanctus Thomas hac in parte simpliciter præferre videtur Eucharistiam cæteris.

III. Obi. Melius dispositus plus gratiæ recipiet, non ratione Sacramenti, sed dispositionis.

IV. Attritio illa informata gratiâ non potest in eodem instanti mereri augmentum gratiæ.

V. Quid de diversarationis Sacramentis circa inaequalem gratiam collationem existimandum.